

KOLOZSVÁRI KOZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hídkaputól kimenet balra a 26. szám alá ti ház emeletében.

Meglátogatni lehet a szerkesztői lakásban és szombaton dében. Ára évről évre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1 ör 7 kr., 2-ór 6 kr., 3-ór 5 kr. o. é. 6 s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A nyitott cikkeket sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

a

K. KOZLÖNY

1865-dik évi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.
Félévre . . . 6 „
Évnyegyedre . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár, január 1-jén 1865.

(D) A jelen év folyamán alatt lapunk lételem tizedik évét éri el. E tíz év századok küzdelmét s tapasztalatait termé meg; az absolutizmus, reorganizáció és ezt félbeszakító provisorium válták fel egymást e rövid korszak alatt; mindamellett e változó eszmék hullámai lapunkat sem el nem temették, sem az előtte világító pharosz a jogfolytonosság czélja felé való haladásból ki nem téríthették.

Nem mondhatják el rólunk, a mi egyik legrégebb párizsi lapról följegyezve van, ki a hatalmából kivert Napoleont átkozódásokkal kísérte, az Elba szigetéből visszatérő káromolta, s végre a visszaérkezéskor szóvirágokból s bókókból tropheumot emelt.

Mint évezredes alkotmányról bíró nemzet fiainak vérünkbe nőtt a hozott törvények, az alkotmányos rend és jogfolytonosság iránti kötelesség érzet, és ezen sokszor „courage civique“-t is követelő kötelesség érzet, magatartásunkban soha meg sem tagadhatta önmagát.

E lapok írói állottak az ország ügyvitelének kisebb-nagyobb lépésén, s letudtak mondani a hatalmi befolyásról, ha annak iránya elveikkel ellenkezett; tudták, midőn kellett, várni és remélni, várakozásukban nem türelmetlenek, reményeikben nem túlzók, mert a törvényes alapokon haladás embere nem türelmetlenkedik se nem túloz; ő érte erős álláspontját, a mely mellett mindig elrohannak a változó és ephemer eszmék hullámai.

Itt talán nem valánk kedvesek a hatalom, ott nem a szélsőségek előtt: a közép-ut reánk nézve annál göröngyösebb vala, mert azalatt két szélsőség elvi harcra folyt; kérdésen kívül, ha valamelyik végdiadalt nyer, a győzedelmes által mi is elsodortatunk; de az igazság geniusa egyszerre száll ki megint az események hullámaiból, s fenlobogtatja az alkotmány zászlóját.

Igy egy nemzedék életpályája anyagi eredményeiben megfűszerték látszatik ugyan, de ha ő igaz elvet védett, fontos pályatért futott be, s az eszmék bármely késő diadala igazolandja végre kötelességeinek józan fel fogását.

Gunyolnak elleneink, hogy mi egy már halottá vált eszmével tűzünk endymioni szemelme, beszélnek nek a világ haladásáról, s e haladás küllőibe kappaszkodókat elsodortatandóknak tekintik.

Mi olvastuk a világpolitikai történelem lapjait, láttuk ott, midőn I. Károly hí ministere Stuart szétszaggatja Angolhon és alkotmány chartáját; s im csaknem azon forgó szél, mely az ő kinos véghörgését magával ragadta, összehordotta a charta szétépett darabjait, s virágozik ama charta ma is áthozva ódonosságait gyapjuzsákaival, parokáival egyetemben, de elévülhetlen igazságai egy birodalmat kormányoznak, mely ma is irányt ad Európa haladó szellemének.

Láttuk Austria leglánglelkűbb uralkodói egyikét, ki nagy eszmével akarta felülről újra teremteni birodalmát, feloszták koronánk országait, új szervezések által, megváltoztatták törvényes szokásainkat, nagy haderő, erős burocracia, lázadó apró népességek rombolák és alkotmányosságunk falait, és végre is maga a lángeszű uralkodó belátta, hogy az alkotmányos népeket csak ő intézményeik s historiai jellemök szerint lehet békésen kormányozni, s merész újításait visszavonta a legitím elvekért.

Láttuk a centralisatio óriását, századunk legnagyobb hőst és lángeszét győzedelmes

hadaival átvonulni Olasz-, Spanyol-, Portugál-, Német-, Svéd-, Oroszországokon s Anstrián. a világon! Jelszava: „Világmonarchia“, de a legnagyobb ész és a legvitézebb hadsereg vívmánya mi lett? A sziklához lánczolt Prometheus egy új alakja Szedt-Ilona szigetén!

Az egész történelem arra tanít, hogy az eszméknek akár felülről, akár alulról erőszakolása miatti katasztrófkából mindig a legitimitás elve bonyolódik újra ki; s az emberiség arra van hivatva, hogy az atyák tapasztalatai nyomán, melyek intézményeikben vannak letevé folytassa rendszeres haladását.

Avagy mutassanak ellenfeleink egyetlen rendszerezett alkotmányos államot, hol egy új alkotmányos élet, a régi alkotmány tabula rasajára építettet s megállott volna? Mutassák föl egyetlen boldogító s megnyugtató alkotmányos eredményét a népekre erőszakolt átalakításoknak?

Im e kísérletek színtéréről csak éppen most bukott le Dánia?

Minket a mi álláspontunk biztosságáról, eszméink végdiadaláról a világtörténelem biztosít, és ha azok nemzedékünknek csak töviseket termenek is, de nyomunk után dús galyaikat bizonynyal kihajítják.

Látható ezekből, hogy minket nem ellenzéki viszketeg, nem is a többség tetszésének vadászása, hanem a történelemből okult meggyőződés vezérel. Politikai eszménk nem probléma, hanem az emberiség érett részének hite, mit ezredek tapasztalata szentesített. Mi éppen ezért a hit meggyőződésével csüngünk törvényeinken, s midőn oly hatalmas uralkodókat, minő a lángeszű József s a világtekintélyű I. Ferenc császárok, láttuk atyai kegyelemmel visszafordulni alkotmányunk elbagyott ösvényeire: miért térnék mi le valaha e szentelt utról?

Az alkotmányt a régi alapokon tovább kifejlesztetni, a jogegyenlőséggel, mely ő alkotmányunk rendszeres reformja gyanánt törvényesen mondatott ki, köz- és magántörvényeinket kiegyeztetni, jogosztályosságot, testvériességet, s a haza szabadságának közös érdekét érvényesíteni a magyar ő királyság lakói közt, s az ország virágzása által biztosítani a trón erejét, ez a mi politikai irányunk, s bizunk az időben, hogy ez elmelet tetté is válанд.

Európa helyzete.

(S.) Az öreg Európán is joformán betelt a közmondás mikép: „a baj nem jár egyedül.“

A legtöbb állam bel- és külügyeiben uralkodó bizonytalanság, a politikájokat jellemző ingadozás, s azon titokszérű ködfátyol, mely kölcsönös nemzetközi viszonyait borítja, nem képes megnyugtanni a csend és rend után sovárgó bekebeleltatott; ide járulván még a csaknem általános zilált pénzügyi helyzet is.

Kevés hatalmasságnak nincs félni valója; a kormányoknak csak egy, mint a népeknek vannak reményeik és aggodalmaik.

Egész halmazza a nagyfontosságú ügyeknek tartja évek óta lelánczolta a közügyelmet, s míg a diplomacia minden erejét megfeszíti a meglevőnek fentartásában, addig itt ott nem egy korhadó intézmény mállik szét; másutt a már elfogadott, szükségeseknek elismert s részben életbe is léptetett javítások mellőztetnek a józan szabadság barátinak minden buzgózkodása daczára.

A népszavazat és legitimitás, democrazia és feudalizmus, haladás és visszaesés jókora szívósággal folytatott e küzdelme közt mielőbbi megoldást sürget minden: Európa követeli, hogy végre-valahára a tartósság kellekeivel bíró közállapot hozassék létre, mint a mely egyedül képes általános megnyugvást előidézni.

Franziaország hegemoniája e világréz felett, mely ellen hasztalan látszanak szabódnia a többi államok; Anglia kizárólagos tengeri uralma, s e szabad ország kalmári szükkeblősége, melylyel a mások szabadságaért netán kiadandó minden shillingjét számítgatja; Oroszország folytonos hódításai s a csak imént legyőzött lengyeleken és cserkeszeken elkövetett barbár bánásmódja; Törökország felbomlással fenyegető hanyatlása s a dunai

tartományok jövő birtoka feletti aggodalom; Görögországban a legújabb szervezkedés daczára sem szünetelő forrongás s ez országoskának a török uralom alatt levő görög tartományok bekebelezésére czélzó nagy hatalmi vágyai; a gyöngye Dániának két erős csapásai alatt történt elbukása s az e körülményből ismét fölmerülő skandinavia unio lehetősége; Svédország reménye és félelme az északi óriással szemben; a kis Portugall dynastiájának az erejében és néhai dicsőségében megfogyott, minduntalan zavargó Spanyolország trónjára; a hatalmas szomszédoknak az európaiilag semlegesített Svájc és Belgium önállósága ellen irányzott dicsvágya; a pápa világi uralma; az Egyptom, Tunis és Tripolis feletti fensőség stb. stb.; mind oly tárgyak, melyek sok gondot okoznak az intéző államférfiaknak.

Jelenleg azonban csak az olasz és német kérdés áll kiválóan előtérben, egyébiránt folyvást oly álláspontot foglalván el, melyről a hatalmak fenyegetett kölcsönös érdekeiél fogva a többi is igen könnyen a küzdőterre sodorhatják.

Austriának e két kérdéshez való viszonya érdekkel minket legközelebb, minthogy az mérvadólag folyhat be belügyeink jövő alakulására.

A történelem tanúsítja, hogy minden kornak meg van a maga jelszava, iránya, mely az elméket megragadja, s az emberi nem fejlődésének oly erős lökést ad, mikép azt a diplomaták is, vagy követni, vagy kezökbe vevén annak vezetését mérsékelni kénytelenek.

A jelenkor törekvése: lehető csoportosulás a nagyobb nemzetiségek szerint. A nemzetek egyesülni, elsórt töredékeiket magokhoz csatolni igyekeznek, a kormányok is egyesítnek, hol centralizálás, hol adnectálás által, részint magok számára hasznosítván, részint módosítván az időnek különben egészen föl nem tartoztatható legújabb áradatát. Az erő és hatalom szerepel ugyan e törekvésekben, de miután a hódítás csupán erkölcsi kíván lenni, annak sikere főleg a bekebelezendő népek óhajtatásától van föltételezve. E tekintetben tehát a fölébredt nemzeti egyívű tartozás vágyának méltányos kielégítése s a szabad alkotmányos önkormányzat minél teljeseb mértéke tekinthető irányadó vonzerőnek, mely két tényezőből, a ki leg-többet tud is akar is a küzdőhomokra vinni, annak alkalmasint legalaposabb kilátása lehet a diadalra.

E körülmények fölmerülése nehezíti meg a bécsi kormány működését mindkét kérdésben szemben. Austria se nem elég olasz, se nem elég német, hogy akár egyik, akár másik mozgalom élére állván, a vezérszerepet Victor Emmanuel és Frigyes Vilmos kezéből kiragadhassa. Olaszországi birtokai szerződésekben, németországi elnöksége a hajdan ugynevezett, de ma már nem létező római császárság hagyományain, s a mind lazábbá váló német szövetségi actán alapszik; mindkettő merőben különbözik a napi rendben levő elvek- és mozgató erőkötől. Austria tehát támogatását a moderu eszméktől megtagadni kénytelen, miután azt magára végre használna nem teheti.

Még inkább összebonyolítja e viszályt azon tény, mikép a nevezett két mozgalom élén álló kormányok Austria irányában — meglehet csak alakilag különböző — állást foglalnak el. Míg az olaszok nyíltan kimondják Velenczére tekintő vágyaik, addig Poroszország harci vállalatokra szerződött szövetségesünk, a mi azonhan koránt sem akadályozza, hogy az elbei hercezségekben kivívott közös eredményt egymaga zsebre tenni ne akarja.

Barát és ellenség Párisba járnak titkos alkudozásokat folytatni, s Austriának, hogy mindkettővel jó lábon maradhasson, az ellenségnek az Adria királynőjét, a jó barátának a német császári koronát kellene átengednie. Az ellenség e felett csak követel, a jó barát azonban jó tanácsokat is ad a sulypontnak Németországon kívül leendő elhelyezésére nézve.

Még volna egy kiségitő eszköz, miután Austriára nézve olaszországi birtoka bizonyára kevésbé fontos, mint Németországban eddigelő gyakorolt befolyása, s miután Bismark

ur merőben más utakon tör Németország unificatiojára, mint Cavour gróf és utódai. A hires olasz minister ugyanis az alkotmányos élet őszinte ápolásával édesgette Piemonthoz a többi Olaszországot, míg a porosz premier a polgári szabadság elnyomását s az Eider parjain legközelebb hirtre kapott új gyűftés fegyvereket látszik legjobb egyesítő eszköznek tartani — ez eszköz: megnyerni a német közép államokat, melyek e perczben még haboznak, s mindkét német nagy hatalom czéljaitól tartva külön szövetséget alakítani készülnék; hanem akkor többet kellene nyújtani Németországnak, mint a mennyivel most Bismark ur kínálja.

Mindenesetre nagy horderővel bírand a többi nagy hatalomnak e két kérdés irányában tanusítandó magokviselete; de éppen ez az, a mit jelenleg a titok leple eltakar. Anglia egyébiránt az olasz egység iránti rokonszenvből Velencze békés átengedését tanácsolja s különben is rokonsági kötelekekkel fűződik a porosz udvarhoz; Oroszország hasonló viszony s a lengyel ügyben élvezett szolgálatok folytán inkább Poroszország felé hajlik; a Szajna melletti hallgatag ember pedig minden égető kérdés fötényezője, és így a bécsi kormány a kibontakozásra vezető legzélszerűbb ut kikutatására van utalva; a belállapotok javításában avagy külszövetségek gyarló támaszában keresendő-e azt, nem sokára ki kell tűnnie.

Körülbelül ilyen képe van Európának, s az olasz és német kérdéseknek a beállott új év első napjaiban. Ez év kétségkívül nevezetes stadiumokon terelendi keresztül a vitás ügyeket, s a megoldáshoz közelebb viendi.

Hol állunk?

Kolozsvár, 1865.

(H. S.) Imé, ismét lefolyának egy év napjai; itt állunk az újnak küszöbén; még csak félig nyitottunk be ennek titokteljes csarnokába, s kik annyi megpróbáltatás után becsülettel érkezünk idáig, visszafójtott lélegzettel nézünk körül, tájékozódók magunkat, hogy annyi vergődés után — melyen nemzedékünket a koresemények átvezették — hová jutottunk, hol állunk?

Szerencsére, elmondhatjuk — részünkről legalább úgy észleljük — hogy e pont, a melyen ma állunk, nem oly vigasztalan, nem oly pusztá, mint a minő a ma egy évi volt, s önkényt jön, hogy több nyomatékkal kívánjunk boldog újjevet e lap tisztelteméltó olvasó-körének is.

A helyzet — külsőleg — nem sokat változott ugyan.

De, imé, midőn a magyar családi élet tűzhelyei körül az újvi szerencsekívánatok szózata hangzik, úgy tetszik, mintha az arczokon mégis jobb napok reménye tükröznek; a csüggesztő kétely komor felhőin egy sugárt látunk átrezegni, mely a küzdelmek terén további kitartásra lelkesít és bizalommal tölt el aziránt, hogy nem messze vagyunk azon időponttól, a hol egészen jobb kilátás nyílik mindazon érdekekre nézve, melyeknek lánczolata képezi a magyar társadalmat.

E reménynél semmi se lehet jogosultabb, s minket álláspontunkon soha se is hagyott el perczig se a hit, hogy e remény előbb utóbb valósulni fog, hogy ügyünk igazsága — minden bonyodalom daczára — erkölcsi érvek segélyével diadalra jut.

Nem keesegtettük magunkat elérhetlen ábrándok arany-hegyeivel, a madarat nem koppasztottuk, mielőtt megfogtuk volna s ezt ma se tesszük; de másfelől kishitű sopánkodással se csaptuk össze kezeinket, s bármily sulyosan nehezedett is belpolitikai viszonyainkra a tények hatalma, el nem tántorodtunk azon elméletől, mely a jogelvéülhetlenség elvében, az igazság diadalának hitében gyökerezik.

Annyival kevésbé tehetjük ezt ma, midőn a helyzet csak külsőleg az, mi tavaly volt, de — ha benső lényegében vizsgáljuk — nagy mértékben, s elméletünk javára lényegesen változott.

E szempont oly általános ismert s nagy horderű körülményeken nyugszik, hogy azt szinte felesleges hosszason indokolni.

Minden baj, minden bonyodalom, az egész agynevezett alkotmányviszály forrása — nézetünk szerint — eleitőlfogva onnan ere-

deft, hogy a februári pátens — mely a közös ügyek tárgyalására nézve a magyar korona és nemzet jogait sok tekintetben mellőző formát állított fel — érinthetetlen dogma gyanánt tekintett, s midőn az 1861-ki magyar országgyűlés eziránti szabadkozását a trónhoz feljuttatá, épp e merev szempont miatt a magyar országgyűlés nemcsak eloszlatott, s ekép a további egyezkedés fonala kettészakított, hanem az osztrák államférfiak által még a jogeljárás elméletének érvényesítésére is kísérletek tettek.

Hogy ez nem volt helyes szempont, hogy ez egy végzettszerű elvétett lépés vala, mely célhoz nem vezet, s gyümölcsöt nem terem — ananászt legalább nem — ma már maga a birodalmi tanács, a bécsi politikai körök, s mondhatni az egész független, sőt félhivatalos osztrák journalistica nyilatkozataiban is határozottan be van vallva.

E tekintetben mily nevezetes fordulóponthoz jutottunk, meglehetősen jellemzi ezt egy tiroli képviselőnek Greuternek a reichsrath alsóháza dec. 1-én tartott ülésében ki-jelentett csodálkozása, hogy hát „az osztrák képviselőházban a febr. alkotmány, melyet előbb a szabadság Eldoradojának hittek, most csak vázlatnak nevezetetik, s rozszant kuny hónak tartatják, a melybe aztán nem csodálhatni, ha vannak, a kik nem akarnak bevonulni.“

És ugyanez ülésben Schindler képviselő, jóllehet kimondá, hogy a szűkebb birodalmi tanács s a magyar országgyűlés egymás mellé helyezésében a monarchia súlypontjának Budára leendő áthelyezésének kezdetét látja, mindamellett maga is határozottan kijelenté aziránti meggyőződését, miszerint „a februári alkotmány oly terv, a melynek a kivitel meg nem felel“, természetesen, mert Magyarország ellentállási ereje nem győzethetett le, három egész évi minden törekvései az államminiszter ő excejának füstbe mentek.

Említsük-e Kaisersfeld és Mende nagy hatású szónokait, melyek Magyarország irányában méltányosabb, jogibb szempontot ajánlva, midőn azokat a birodalmi tanács függetlenebb belátás színvonalára emelkedett és a magyar korona és nemzet jogai iránti barátságosabb s bőlebb elismerését nyilvánította?

Volt idő, s nem rég vala, hogy a bécsi irányadó politikai körökben magyar állampolgárokról, magyar kérdésekről, magyar országgyűlésről hallani se akartak.

Ma már odajutottunk, hogy a parlamenti bőlesek közül egyedül Schuler-Libloy, a hírlapi közegek közül egyedül a „Herm. Ztg.“ éneklí az elévült refraint: nincs magyar kérdés!

A közvélemény, a kormány, a journalistica egyiránt a magyar kérdéssel foglalkozik ma, s legalább annyit maga az államminiszter ő excej is kimondott, hogy ő és tisztársai, a kik a korona tanácsában ülnek, szintén „osztják a birodalmi tanács mindkét házában nyilvánult azon élénk óhaját, miszerint a magyar kérdés rövid idő alatt békés és kielégítő módon oldandó meg“; kimondá, hogy „a mi a szűkebb reichsrathban megszavaztatik, az Magyarországra nézve semmikép se érvényes!“ és habár ez még nem minden jogaink rehabilitációját magabafoglaló

nyilatkozat, de mindenesetre haladás jele ő excejának.

Hivatkozunk-e azon ildomosabb hangra, azon méltányosabb szempontokra és őszintén békésebb törekvésekre, melylyel a német lapok a magyar kérdést majd minden számukban tárgyalják?

Imé, még a félhivatalos „Prager Ztg.“ egy bécsi közleményében is azt olvassuk: „Magyarország remélheti a februári alkotmány módosítását a közös ügyek tárgyalásának módjára nézve.“

A februári pátens tehát — nem sérthetetlen dogma többé! Van magyar államjog! Van magyar kérdés! És semmit se tartanak sürgetőbbnek, mint — a magyar országgyűlés összehívását!

Ide jutottunk, itt állunk tehát! Bizonyára oly pont, mely lényegesen különbözik azon meddő és pusztá ponttól, melyen tavaly ilyenkor állánk; oly pont, a mely sikeres kiindulásul szolgálhat az alkotmányviszály szerencsésebb megoldására.

A mi pedig a mi specialis érdeleyi szempontokat illeti, szemben e benső lényegében megváltozott, sokat ígérő helyzettel, elég lesz t. olvasóinkat arra figyelmeztetni, hogy e lap elejétől fogva azon magyar legitím jogérzetben gyökerező alapelv közege volt, miszerint Erdély sorsa végre is a magyar országgyűlésen döl el, s önelhatározási jogának érvényesítése az anyaországtól van függővé téve, mely a magyar szent korona integritásának elvét aligha valaha kész lesz feladni. E hit volt reményeink horgonya, s ma is az.

Semmi se lehet e szerint reánk nézve magasabb érdekű kilátás, mint az, hogy a magyar országgyűlés mielőbb összehívatik, s remélhetőleg sikerülend államjogi viszonyainkat törvényszerűleg őszhangzásba hoznia az állam valódi érdekeivel, melyeknek balfellegéséből származott minden eddigi veszteség minket szintugy s tán súlyosabban terhel anyagilag, mint a monarchia másik felét, a nélkül, hogy lelkiismeretünket a legkisebb vád is terhelhetné azon ballépésekért, melyek által az államháztartás ügyei odabonyolodtak, hogy míg a közállapotokkal senki, még azoknak teremtője, maga az államminiszter sincs megelégedve, másfelől azon keserű feljajdulást kelle a reichsrath egyik ülésében hallani, mikép a pénzügyi érdekek hiú czélokért annyira feláldoztatnak, az állam hitele annyira alácsúszott, a mostani kormányzat nagy kiadásai miatt, hogy Marokkó olcsóbb kölcsönt kap, mint Austria!

Lapszemle.

Egyeseknél gyakran tapasztalhatni oly bizar különzködéseket, melyek a közgondolkodásomtól teljesleg eltérnek, olykor a szeszély, olykor a felfordult logika, de igen gyakran a világfájdalomból kifejtett keserű gúny következményeiképe.

Hanem ily különzködéseket erkölcsi testületeknél ritkábban láthatni, s a mit közelebről Varasdmegyéből írnak a jelesen szerkesztett „Debatte“-nak, az méltó a följegyzésre.

Az említett lap idei 44-dik száma elején ezt látjuk.

„Varasdmegyében esodala'ra méltó eset adta

magát elő. A megyegyűlésen azon indítvány tétetett, hogy több megyegyűlést ne tartsanak, hanem az egész megye vezetését bízzák át az administrator urra.

„Hallatlan dolog, hogy egy politikai testület maga jószántából lemondjon politikai jogáról, s csak úgy magyarázható meg ez, ha talán azon testület úgy találja, miképp végre is cselekvése által semmit sem érvényesíthet, s így a lemondás által mit sem is veszít.

„Ugy látszik, hogy Varasdmegyében is ez az eset, s ezt a szóban levő indítvány indokolása igazolái is látszik. „Három év óta — jegyzi meg az indítványozó — politikai komédiát játszanak“ Mindnyájan tudjuk, mit akar ez kifejezni. Mindnyájan tudjuk, hogy az ilyenü játékok alatt az ember mily kellemetlen helyzetben érzi önmagát.

„A magyar korona tartományának megyegyűlései egészséges és tápláló étkekhez szoktatják, s könnyen érthető, ha nekik a burocratikusan konyháznak hasonlenszvi főzelekei nem izlenek.

„Horvátország s Slavonia népességével az elévülés elméletét nem lehet szembeállítani, s mégis ők magokat az oetroyálás kín-ágyába (Schmerzenslager) látják fektetve. Ők kezdenek türelmetlenek lenni. Ki nem az már közöttünk is? Ők kinyilatkoztatják, hogy a burocratia gymságával jól laktak. Ki az közöttünk, a ki nincs hasonló helyzetben?

„A varasdi eset legmelegebb részvétünket s élénk figyelmünket érdemeli. Ez egyike azon számtalan symptomának, melyek bizonyítják, hogy a mostani kormányzat a valódi autonóm szerkezeteket nem tűrheti maga mellett stb.“

A „Debatte“ főnébbi cikkéből könnyen átláthatni, miképp a főnemlített indítvány nem a teljesedés óhajátának komolyságából tétetett föl, hanem finom epény akar lenni a burocratiara, a mely mindent eldöntőleg cselekedvén, a nép befolyásának komoly jogát csak játékszerűl látszik tekinteni, mely csak addig terjedhet ki, a meddig a kormányzás czéljaiba nem ütközik.

A „Wanderer“ egy cikket szentel Lajos főherceg halálának, melyről mai bécsi levelünk is röviden emlékezik. Az említett cikket ez írja:

„Lajos József főhercegnek e hó 21-kén éjjel történt elhunytával I. Ferenc császár legutolsó fivére is szemb hazába költözött. A megboldogult 80 éves kort ért el, s jelentékeny államférfi pályát futott meg. Neve a legbensőbbben egybe leszen köve Austria történelmével, mert a haza belfellegése hosszas ideig viselte az elhunyt szellemének nyomait.

Már ő Felsége Ferenc császár uralkodása alatt, alkalma nyílt Lajos főhercegnek kiválóan résztvehetni az államügyek elintézésében. Az uralkodó összes fiverei közül egyedül neki jutott a szó szoros értelmében politikai szerep, s a kegy, melyben őt a császár kitünő módon részesítette, még ennek sirja felett is megtartotta hatását. Meggaratkozva hosszas évek során a „közügyekkel, Lajos főherceg tiszta belátást nyert a ferenczkori kormányzati rendszer sajátosság természetébe; mert a császár elhunytával e kormány-rendszer további fenállása kérdésen kívül állott, minden szem szükségképepe Lajos főherceg felé fordult, mint mérv-s irányadó tekintélyre, melynek befolyása a politikai viszonyok megalakulásában, minden oldalról növekedett.

Azon időszak, mely alatt Lajos főherceg a belpolitikára nézve talán épp oly elvitázhatlan tekintélyt képezett, mint az állam-kancellár Met-

ternich a külügyre vonatkozó tárgyakban, 1835-től 1848-ig tartott. Ez volt azon időszak, melyben a császár után az államconferentia keblében (tagjai voltak: Lajos és Ferencz Károly főhercegek, Metternich herceg és Kolowrat gróf) Lajos herceg igen nagy, talán túlyomó fontossággal bírt. Ő Felsége Ferencz császár halálától az 1848-ki forradalomig terjedő kormánykorszak jelentősége s utóhatása felett — azon álláspont szerint, melyet valaki elfoglal — az ítélet is természetesen igen különböző leszen, de alig hisszük, hogy bárki, még a leghatározottabb szabadelvű vagy democraia is tagadni akarná, hogy Lajos főherceg ez idő alatt mint politikai jellem tünt ki, s előirt programjához mindvégig híu maradt.

Austria ekkor par excellence conservatív hatalom volt, s az állam-conferentia értelmében annak is kellett volna maradnia. Politikája következetesen kidolgozott, magában kész egészet képezett, s a kitartás s fenntartás elemeivel Európában a legbensőbbben összeforradt. Nem ringatózott azon balvéleményben, hogy szabadelvű felszégességekkel, semmit nem mondó engedményekkel a korszellemre hatni lehetne; meg volt azon öntudata, miszerint vagy teljesen engedni kell, vagy mindent megtagadni. Egymással meg nem féru ellentétek kiegyenlítésére törekvő igyekezet távol volt e kormánytól, s nem valóhatni őt azon gyöngeségről, miszerint szabadelvűnek s előrehaladónak akart volna látszani, s tetteleg reactionarius, s üldözésszomjas maradni. Az egész világ tudta, hogy Austria conservatív, — ha ugy akarjuk — reactionarius, (?) s ez ebből nem is csinált titkot. Egyszóval őszinte kormány volt; azok pedig, kik első sorban vettek benne részt: Lajos főherceg s Metternich herceg, elég bátorsággal bírtak véleményüket nyíltan kimondani.

Erdély, teremtő kezdeményezés, tettész bátorság, oly tulajdonok, melyekkel minden korszakban csak igen csukey számú kormányok dicsekedhettek; s hol e tulajdonok hiányzanak, ott kérdésben forog az államkormányzat minden tartósabb s hatályosabb eredménye is. Hogyha aztán e hiányok mellett még arról vólnesnek tisztában az illetők: mit akarnak, s mi volna elérendő; ez esetben még csak pillanatnyi sikerről sem lehet szó, mert nincs senki, ki ismerné, vagy megnevezni merné a czélt, melyre a kormány törekvései irányozvák. — Ezen, Lajos főherceg nevével elválaszthatlanul egybecsatolt kormányzatkörrel a történelem ítélete be fogja ismerni, miszerint az 1835-1848-diki Austria tudta, és be is vallotta azt a má akart, hogy kormánya nem volt szűkelett erős, de gyengébb sem mint sok más előtte és utána.

Kül- és belföldi levelezés.

Bécs, dec. 25.

„Karácson ünnepe tökéletes békehangulatot hoz magával Európa minden pontjain, s ez drága ajándék; mert a mennyire a nemzetek érzelmeit s nézeteit ismerjük, azoknak a béke, egy vagy két tekintet kivételével, minden áron kivánatosnak látszik.“ Ezek a „Fremdenblatt“ mai főcikkének békehirdető szavai. S valóban, ha ma körülnézünk Európában, alig háborítja itt-ott valami kis, figyelmet sem érdemlő nesz az általános csendet. Vajjon melyik részről fogjuk az első „figyelemreméltó neszt“ hallani? Ezen kérdés vonul a bécsi lapok főcikkein vörös fonálként át.

„Napoleon császár Compiègneből Párisba érkezett; kíváncsiak vagyunk a trónbeszédre, mely trédesen egyszersmind pro-

TÁRCSA.

AZ 1735-KI ZENDÜLÉS TÖRTÉNETE.

Korrajz.

Írta

K. Papp Miklós.

A mely nemzetet és országot olyan forradalom ráz fel álmából, minő a mult század elején Rákócziának egy évtizednél tovább tartott függetlenségi harcra volt, annak bizonyára mélyebb sebei maradnak fenn a vihar elmúltával, semhogy egyszerre tudna begyógyulni, akár természetes, akár kényszerített uton, el tudta ugyan nyomni a tüzet, de végképpen soha sem sikerült kioltani egyszerre. Így történt a Rákóczi forradalom alkalmával is. Amibár a fejedelem messze, elszigetelten állt száműzést napjaiban, de a Rákóczi név megtartá mégis varázserejét az országban, s elég volt azt csak egyszer hangoztatni, hogy az elnyomott tűz új életet nyerjen.

Rákóczi száműzetésében is jól ismerte hazája sorsát. A nemesség minden nap megújuló panaszai Rodostoig is elhangzottak, azonban nem állhatott hatalmában segíteni a bajon, bármennyire fájt is. De nem csak a magyar nemesség bizalmát bírta még Rákóczi, magok a szerbek, kik iránta s a magyarok iránt régígeleg oly ellenes indulatot mutattak vala, a bujdosót több ízben megkínálák szolgálataikkal.⁽¹⁾

Az 1735-ik év mart. havában a megtört, de nem sziv megszünt dobogni. Rákóczi ellemették bujdosó társai, kiknek aztán a porta szabad választásokra hagyta akár Rodoston maradni, akár távozni Türökországol.

Mindegy volt már azoknak is.

És ime a koporsóból is kitört a félelmes ellen, meg sem zödlülhetett jóformán a sir, s a kormányban azon váratlan hírt kelle vennie, hogy a Rákóczi neve ismét fegyverzaj közt kezd hangzani Magyarországon, az előfött tűz feléledt, s már lobogva ége, sietni kell ismét az oltásra.

Ez újabb mozgalnak történetét nyujtom e lapokban olvasóimnak, melyet önállólag most vesz a könség előszőr.

E kor történetére vonatkozólag sok nagybecsű adat van már megjelölve, de csak egybegyűjtve s a házagok kipótlásával fogják azok kellő világba helyezni ez eseményeket, melyek hazai történetünk egyik legszomorub emlékü lapját képezik.

E korrajzom összeállításánál, legbecesebb adatokat Horváth Mihály „Magyarország története“ (1863), Balla Gergely „Nagy Kőrösi krónika“ (kiadták Szabó Károly és Szilágyi Sándor), Magyarosi „Gyula hajdan és most“, Szilágyi Sándor közleményei az „Uj magyar muzeumban“, Palugyai Imre „Magyarország legújabb leírása“-ból merítém, megtoldva néhány egészen új adattal saját kézirat-gyűjteményemből, melyek, ha nem bírnak is nagy fontossággal, de elvitázhatlanul elég érdekesek arra, hogy adatnak el lehessen fogadni.

Ki e korszakot tanulmánya tárgyává fogja majd tenni, annak tetemes könnyébségére lesz egy csomóba lelvi azt, mit a magyar történet törté-

dékekben bírt eddig csak. Meg akartam könnyíteni egy utánam következő szerencsésebb toll feladatát, ha ezután egyes adatok merülnek is fel, könnyebb lesz a csomóhoz tenni. Sikerülni fog e jó akaratom vagy sem? — azt olvasóim fogják megítélni.

* * *

I.
Hogy a kormány a félhold uralmát egészen megtörhesse hazánkban, mulhatlan szükség volt minden rendelkezés alatt álló eszközt mozgásba hozni. A Balkán hegységnek Szerbiába nyíló szorosait részint a távolság, részint a helyi viszonyok miatt nehéz volt megszállva tartani a diadalmas hadaknak. A kormány egy gondolkodott: hogy védelmezzék azok, kiket a betörés legközelebről érdekelne, védelmezzék magok a szerbek, kiket a kormány részére megnyerni — még áldozatokkal is — Piccolominak lön feladatává téve.

A szerbek különösen Szendrő és Belgrád visszavétele után vérszemre kaptak már külömben is a török ellen, csak egy két jó szó kellett nekik, egy kis biztatgatás. Az ügyes Piccolomini legelőszőr is ahhoz ment, kinek legtöbb esze, legtöbb népszerűsége volt, s így legtöbb befolyást gyakorolhatott az országra. E férő Brankovics György volt, ki a hasonnevű szerb fejedelmi ház egyenes ivadékának tartá magát. Piccolomini értesítvén a császárt a dolgokról, Leopold, hogy Brankovicsot saját érdekeinek megnyerhesse, grófi ezimel ruházta fel.

A merész férő hozzá látott a dologhoz, az öhívi papságot hamar megnyerte s kitzított zás-

lőja körül ezrenként gyűltek a szerbek. A szédítő magasság elvakítja az embert, ez történt Brankovicsal is, ki, midőn végig nézett sergein, eszébe jutott, hogy miért kell e lelkesedést idegen érdekeknek áldozni fel? miért ne lehetne a nemzetért is tenni már valamit?

Midőn a had elég tekintélyes volt már, a kormány egy nap arra ébredt fel, hogy Brankovics magát Szerbia, Boznia, Thraczia, Bolgárország és a Szerémség örökös ura s fejedelmének nevezi.

Lajos badeni nagyherceg figyelmezteté a kormányt, hogy a dolog veszélyes alakot öltött, a Brankovics kezébe adott fegyver kezd az adó felé fordulni, s ha azonnal meg nem gátolják, a következmények kiszámíthatlanok lesznek. Leopold császár e hír úgy látszik megdöbbenett, mert a herceg rögtön utasítást kapott megtenni mindent, mivel ártalmatlanná lehet tenni ez embert.

A herceg röviden bánt el a dologgal. Egy napon magához hívatá Brankovicsot, azon ürlgy alatt, hogy közölje vele a kormány által czélba vet kedvezményeket a szerbeket illetőleg. Brankovics semmi rosszat sem sejtve, megjelent a hercegnél, hol rögtön lefegyvereztetve, fogolynak nyilvánítottatott, s komény őrizet alatt Bécsbe küldék.⁽²⁾

(Folytatása következik.)

⁽¹⁾ Brankovicsot Bécsből Eger várába (Csehországba) vitték a legnagyobb titokban, hol 1741-ben test- és lélekben megtörve, halt meg. Lásd Arnolt: das Leben Guidos Strheimberg 105.

⁽²⁾ Fiedler II. 501. Horváth Mihály V. 99. lap.

grammja is legelső politikai actiojainak", jegyzi meg egyik lap, mintegy feleletül a főnnebbi indirect kérdésre. A pápai encyclicát már utolsó levelemben megpenditettem volt, tartalma felől ezuttal bővebben írhatok. Az encyclicában, — így értesülnék néhány idevaló lapok — először is aziránt emeltek panasz, hogy a politica invasiók és spoliatiók következtében több püspöki székhely elszegényült, s a papság egy része jövedelmétől megfosztott. Továbbá szigorúan megdorgálja a turini kormányt azon szándékáért, miszerint az apácázárdákat el akarná törölni. A francia-olasz egyezményt illetőleg megjegyzi, hogy az a forradalmi párt nézete szerint oda célozna, hogy a pápa a világi uralkodásból egészen kizárassék. „Azonban a pápa — írja a „Presse“ — nek turini levelezője — idevaló lapok szerint Napoleontól írásbeli ígéretet nyert volna, melyben a francia császár, világi hatalmának megmaradásáról, és forradalmi usurpációk ellen segélyről kezdek. De a turini kormány — írja tovább a levelező — az alatt elhatározá, a florenzei kolostorokat, a melyekre a főváros közelebbi felcserélése következtében, kormányzati célokra szüksége volna, ezen irányban használni fel. A tegnapi tanácsülésben, az utolsóban a karácsonyi s újévi ünnepek előtt, a törvényjavaslat, a kolostorok ideiglenesen államcélokra felhasználását illetőleg, 56 votummal 42 ellen megszavaztatott.”

Ugyan a „Presse“ írja, hogy a magyar udvari kancellária a magyar hatóságoknak újra rendeletet kiadott volna, melyben, tekintettel az 1860. oct. 20. okmányra, a hatóságoknak és törvényszékeknek meghagyatik, hogy minden utasításnál azon nyelv használjassék, a melyen a felek beadásai fogalmaztak.

Lajos József főherceg temetése tegnap ment itt nagy pompával véghez. A császár s a császárné, a Bécsben tartózkodó főhercegek és főhercegnők, továbbá a ministerek, asztalokok- és kamarásoktól körülveve, a kapucinus-templomban várták meg a koporsót, mely az ünnepélyes szertartás után a családi sírboltba helyeztetett.

„Lajos József főherceg meghalásával néhai Ferenc császár utolsó öcskése lépett ki az élők sorából. A megörökölt a 80. évét érte volt el s nevezetes államférfi pályát futott át. Neve Austria történelmével szoros kapcsolatban fog maradni: a haza belső kifejlődésére a kimúlt Lajos főherceg hosszú időn át saját szellemének béléjét nyomta fel“ — írja necrolójában a „Wanderer.“ Sz. J.

Bukarest, 1864-ik év végén.

„Nem vitatva azt, valjon emberiségi szempontból üdvös-e vagy nem az itteni jobbágságnak, a Kogalniceanó ministerium által az országgyűlés előleges megvitatása nélküli felszabadítása, annyit bátran merek állítani, hogy a felszabadítás el lön hirtelenkedve és roppant kárára leend a haza oecomiájának a jövő évben. A birtok, melynek felügyelője vagyok, több mint százezer hold, tíz-tizenkét darabban. E jószágok terveit levétem, de négy év kellett e tervek felvételére és így kezemből kész tervvel jelentem meg a helységekben, s még sem vagyok képes minden helységnek illetőségét a kifizűtt időre pontosan kiszolgáltatni. Itt a legtöbb birtok még eddig soha fel sem volt mérve, hogyan lesznek képesek tehát ily rövid idő alatt jövő 1865 sz. György napjáig birtokaikat fel is mérteni s a jobbágyok illetőségét is kiadni. Hogyan leend képes maga a status több mint ezernyszáz zárda birtokot felmérteni és a jobbágyokat is kielégíteni? midőn alig volt képes hatvan mérnököt összeszedni. Midőn az osztr. kormány csak Oláhországot felmérte, százötven egyénnek kelle több mint két évig működni, és a ministerium kevesebb mint egy év alatt akart ennél sokkal óriásibb munkát végrehajtani. Tudja-e kegyed, hogy a jobbágság e hazában egy szem őszivétést se vetett, hogy a földesurrali egyezkedést egy napról a másra balasztja, ezt mondván: „majd meglássuk“ — ápoi vomu vedea. Tudja-e, hogy az államjósárok bérlői nem akarják többé a birtokokat az eddigi árak felén megtartani, mert a jobbágyokat, mintán a ministerium tudokra adta, hogy mátfogva szabadok, nincs földi erő, mivel többé klákára lehetne szoritani. Mindezek folytán oly zavar és országos inségnek megyünk elébe, a melyet itt még nem értünk, holott mindezt el lehet vala kerülni, ha a ministerium a dolgot jobban megfontolva el nem sieti. Szerencse, hogy e nép birka természeti, s így legszább az egy pór lázzadással senkít se lehet rémiteni.“

Oly uri egyén nyilatkozata ez előttem, ki több mint husz éve, hogy az említett roppant uradalomnak igazgatója, s kit magas miveltége s hosszas tapasztalásánál fogva jogos bírónak nézhetünk e haza oecomiájában. Ez alatt azonban a ministerium fáradhatatlanul halad az ország újja szervezésében, s működése, ha a hivatalos tudósítások hiven tükrözik vissza a közvéleményt, mindenütt rokonszenvvel fogadták.

Az ország minden jelentékenyebb városa vagy emlék-oszlopot állít a fejedelem tiszteletére, vagy

pedig iskolákat alapít az ő nevére. Legelső e téren Krajova, hol tizezer darab aranyat szavazott meg a tanács egy emlék-szoborra. A halálatok közül egyet a legrövidebbek közül ide írok, megjegyzvén, hogy a leghosszabbaknak is mind csak ez az értelme. „Fenség! Adtál nekünk usiót, e nagyszerű és nemzeti tény!; adtál választó törvényt, e nagy nemzeti jogot; adtál mezei törvényt, ezen igazságos tény; adtál községi törvényt, hogy igazságosan osztassék szét a községek vagyona; adtál megyei törvényt, hogy örködhessünk a községek vagyona felett. Mindezeket egyszerre kezdetted Románia épületének nagyszerű tervével, s nekünk egyenként adad az épület előhaladása szerint. Mindezek, hála nekünk megannyi kinyomatai. X megye bizottmánya ma léptetvén életbe a megyei törvényt, siet hálóját és szeretetét Romania regeneratora iránt kintüntetni.“

A ministerium legújabb és legmaradandóbb működése, hogy a jövő tavaszon kezdve tizenkilenc vas hidat fog az ország különböző pontjain az itteni robamos folyókra építtetni. E nagy munkát két angol vette fel tizenkét millió kétszáz ezer frankért, s kötelesek a hidakat 2½ év alatt elkészíteni. E hidakból bízhatóleg legtöbb a Práhovára fog jutni s így az erdélyi közlekedésnek leendnek örök vezetői. Másik üdvös intézkedés, hogy e folyó év dec. 1-től kezdve megszünteti az eddig szokásban volt utórovásokat — rovás de drum — s ezek helyett egy egész évre szóló jegyet kapnak egy paráért, melylyel az országba akármerre utazhatnak. Eddig minden kirándulásra más utórovás kellett, miért husz parát fiztünk mind annyiszor s mi reánk idegen alattvalókra nézve annál kellemetlenebb volt, mert mi ezt is csak úgy kaptuk, ha előbb az osztrák agentitól erre utórovást mutatattunk, s egy rövid kirándulásra egy egész nap kellett előkészülnünk. Koos Ferencz.

Hazai intézetek

A „Victoria“ részvényes tüzkármentő intézet miután megállapított szabályait felsőbb helyre megerősítés végett filterjesztette, megfelelően a kormány által kívánt előfeltételeknek, a közel végmegalakulás biztos jövője elé néz. A mint a napokban Bécsből értesítettek minket, e hazai intézet végmegerősítése már csak néhány nap kérdése, s megállított szabályai kedvezőleg fogadtattak. Biztosan remélhetni, hogy ez intézet már ez év elején megkezdí biztositásait. Az intézet kiküldöttjei most utaznak a vidéki ügynökségek felállítására végett. Az intézet kezelő igazgatója még nincs fellépetve, minthogy ennek megválasztása az igazgató választmány teendője leend. Ezen igazgató személyiségére nézve meghatározott kombinatio épp e körülmény miatt nincs megállítva; de e részben már eléggé képes egyéniségek neve forog fenn.

Az erd. kölc. tűz- és jégkármentő társulat 1864-ik évi működésének eredményét a múlt évvel összehasonlítva készséggel juttatjuk most már a biztosító közönség tudomására, hogy e társulatnak feltétlen nyilvánosságáról meggyőződhessek, egyszersmind fentartjuk magunknak közelebből az alábbi kimutatás részletes tárgyalásába is bocsátkozhatni.

A tűzszakban 1863-ban:	
m. évi áthozat	5.887,902 ft 35 kr bizt. tömeg 51,986 ft 86 kr
díjtartalékkal,	
új bevallás	8.521,890 ft 75 kr „ „ 127,622 ft 66 kr
	14.409,792 ft 10 kr „ „ 179,609 ft 46 kr
A jégszakban	
áthozat	— „ „ 3,900 ft 43 kr
új bevallás	510,190 ft 11 kr „ „ 17,717 ft 77 kr
összes	14.919,982 ft 21 kr bizt. tömeg 207,227 ft 66 kr
Tüzkár esetek: 471 és fűdözött	89,373 ft 92 kral
Jégkár esetek: 121 „ „	7,763 ft 64 „
összesen 592 „ „	97,137 ft 56 kral
A tűzszakban 1864-ben:	
m. évi áthozat	6.559,782 ft 83 kr bizt. tömeg 49,881 ft 77 kr
díjtartalékkal,	
új bevallás	8.009,831 ft 63 kr „ „ 123,134 ft 8 kr
	14.569,614 ft 46 kr „ „ 173,015 ft 85 kr
A jégszakban	
áthozat	— „ „ 6,401 ft 14 kr
új bevallás	566,050 ft 10 kr „ „ 17,809 ft 11 kr
összes	15,135,664 ft bizt. tömeg 197,226 ft 10 kr
Tüzkár esetek: 488 fűdözött	66,383 ft 11 kral
Jégkár esetek: 226 „ „	20,238 ft 43 kral
összesen 714 „ „	87,221 ft 43 kral

Az erd. országos nemzeti színház alapító és részvényes tagjai, a színház-alap kezeléséről szóló számadások előterjesztése végett 1865. január 16-án d. e. 10 órakor színházi választmányi elnök gr. Mikó Imre ő nagyméltósága házában tartandó közgyűlésre tisztelettel meghívattak.

Az erdélyi országos színházi választmány nevében Groisz Nándor, szính. vál. jegyző.

Nemzeti színház. Dec. 29-én „Tücsök.“ Népszimű 5 felv. Sand után írta Birchpfeifer Sarolta. Az átültetett sziművek között alig van darab, melyben szebb erkölcsi alapeszme húzódná végig, mint ebben. A tárgyat ügyes toll dolgozta fel, alakjai természetesen s éppen ezért jeltek is. A czimszercepen Szabó Pepi a hozzá kötött várakozáson felül lepte meg a közönséget. Jelenetei szebbnél szebb

ben sikerültek, különösen az első felvonás végjelene. A nyomorban elszilajult, de lélek- és szívben egyaránt nemes Fanchonnak méltóbb személyesítőjét régen nem láttuk. A közönség majd minden jelenetben taps- s kihívásokkal jutalmazá Szabó Pepit, melyet ma valóban ki is érdemelt. Fadat anyót Boerné asszony szintén kintnőleg adta, végjeleneben zajos tapsra ragadá az összes közönséget. Landryt Mándoki, Didiert Szatmáry, Rorbeaud apót Boér, Madellont Ujfalusiné kívánt sikerrel adták. Az előadás általában sikerült, összevágó volt.

Január 1-én „Dobó Katicza és az egi szépnepok.“ Tóth Kálmán népsziműve.

Különfélék.

+ Mivel kezdetnek meg méltóbban e rovatban, mintha mi is boldog újévet kívánunk összes olvasó közönségünk s t. munkatársainknak A múlt év a minő meddő, szegény volt alkotmányos életünkre nézve, éppen oly gazdag volt tapasztalatokban. Az új évvel fontos események közt szöbén állunk, ezt állítja az emberi sejtés, s ki tudja a sejtelméből mit igazoland a jövő? de reményünk egy pillanatra sem hagy el, s erősb mint valaha volt!

+ Erdély egykori s feledhetlen emlékü főpáztora Haynald Lajos a távolból sem feledkezik meg rólunk. Közelebből muzeumunknak egy érdekes emlék-pénzt küldött. Ugyanis a pápa sz. Pál templomában minden évben Pál napján ünnepélyes misét szokott tartani, mely alkalommal a házi praelatusok között emlék-pénzeket osztogat. A múlt évben Haynald is jelen levén, mint a pápa házi praelatusa szintén kapott ez emlék-pénzekből. A nagy ezüst érem egyik oldalán a via nomentana kapuját tünteti fel, a másik oldalán a pápa jól talált arcképe van. Ez emlék-pénzek I. Sándor pápa és sz. Agnes martyrok emlékét képviselik, kik az említett kapunál szenvedtek martyr halált.

+ A dráma bíráló választmány a lapunkban közölt felszólításra a következő nyilatkozatot teszi közbe: Alólirtak a lapokban megjelent felszólalások után a n. é. közönség iránti tiszteletből köteleseknek érzik magokat kinyilatkoztatni, hogy a mikor a Follinusz úrtól hirdettet pályázatra beérkezett 20 sziművből kilenczet jelöltek ki, mint olyakat, a melyeket lehet előadni, azzal éppen nem akarták azt elérni, hogy okvetlenül mind a kilenczet adják elő; sőt miután tapasztaltuk, hogy a sziműz urak a pályadarabok előadásából oly kevésbé esinálnak becsületbe járó dolgot, hogy már most az előadás sikerének döntő befolyást nem engedhetünk itéletünkre, tökélyesen Follinusz ur belátására bízunk, hogy a még hátralevő ötből melyiket és hányat akar a közönségnek bemutatni. A mi különösen a „K. K.“ megjelent élezes ötletet illeti, biztosithatjuk Réthy Lajos urat, hogy semmi tévedés sincs a dologban. Megemlítjük ugyan, hogy az elfogadott daraboknak gyarlóságai vannak, s legkevésbé nekünk juthatott eszünkbe, hogy azokban valami remeket lássunk, ámde abban meg bizonyosak vagyunk, hogy az el nem fogadottak merő gyarlóságok. Kolozsvárt dec. 1864. A drámbírók biztositok.

+ Muzeumunk közelebből egy igen érdekes régiséget szerzett meg. Ez Bethlen Gábornak egy pompás ezüst márkolatú töre. Utolsó birtokosa Eggerbenger pesti ékszer és régiség árus volt.

+ Mint halljuk, Balázs Sándor és Bogna Vilma a jövő hó elején körünkbe érkeznek. A kedves művésznőt talán sikerülni fog Follinusznak néhány vendégzerepre is megnyerni.

+ E hó folytán már megtartják a vivoda tagjai reudes zártkörű bálukat a redoute termében. Semmi kétségünk, hogy éppen oly szépen sikerülnek, mint a múlt években.

+ A népiszkola javára rendezendő műkedvelői előadás alkalmával, mint halljuk, a „Szinező nő“ című esinos francia vígjáték fog színr kerülni, Miklós Ida kisasszony fogja a czimszerpet játszani.

+ A bíráló választó mánynak fentebb közölt nyilatkozata következtében Follinusz két pályaművet, névszerint „Negyedik magyar király“ és „Kálmán király“t nem fogja előadni. — A fenmaradt három pályamű közül a „Többbet észszel mint erővel“ című vígjáték ma kerül színpadra. A végeredmény tehát nincs messze, e hó folytán meglátjuk, kié lesz a dicsőség és az 50 arany.

+ Mftat hírlik, a múlt év folytán megszüűtt foglyok közül néhányan egy kis tolvaj bandát alakítottak, mely majd itt, majd amott garázdálkodik. A banda élén állítól egy szintén innét megszüűtt T—y nevű ember van, kit nem régebben valami gyanus orgazdnál el is fogtak a vidéken, de újból megszüűköt, s nyomban mint adószedő lépett fel egy más faluban, hol sikerült mintegy 60 forintnyi összeget kicsalni a collector kezéből.

+ A magyar kérdés megoldása a kölcsönös egyezkedés alkotmányos útján, fejtegeti ismét a „W. Lloyd“ legújabb vezércikke, az alkotmányos Austriára nézve természeti törvény. De nem szabad, ugymond, fél sikerekkel megelégedni, mert azok rendszerint feljes vereségekre vezetnek, mint az octoberi korszak bizonyítja. A magyar kérdés teljes megoldása a magyar közjog értelmében Austriát

kifelé erőssé, belül elégedetté s szabaddá fogja tenni; fél megoldása csak gyöngeséget s új keserű harezokat szűlne.

+ A magyar szabadelvű közvélemény mellett szólal föl a tegnapi „Wanderer“ a „Három évi alkotmányviszály“ban kifejtett ugynevezett ó-conser-vatív párti működés ellen.

+ Az „Oest. Ztg.“-ban olvassuk: A „Sentinella bresciana“ egy veronai levél nyomán hallja, hogy Benedek tábornagynak, mint a Velenczében levő osztrák csapatok parancsnoka, elboesáttatását sürgeti. (Különös, hogy az „Oest. Ztg.“, mint felhivatalos lap e hirt mindjárt ujdonságainak homlokán közli.)

+ Bécsből írják, hogy gróf Nádasdy, erdélyi udvari korltnok szabadsággal Párisba volt utazandó közelebből.

+ Bukarestből dec. 20-ról írják: Jól értesült körökben a napi beszéd tárgyát azon merénylet képezi, mely tegnapelőtt a kamarák megnyitására intéztetett Cusa fejedelem ellen. Ez esetet a következőkép beszélük: Midőn a meghívott vendégek a fejedelmi trónteremben már megjelentek s még csak a fejedelem megérkezése vártak, a szolgálattelvő rendőrségi főnök észrevette, hogy két személy feltűnőleg tolakodik előre a képviselők első sorába, mely Cusa fejedelemhez legközelebbre volt felállítva. Midőn jelenléttük igazolására hivatottak fel, az illető jegyekkel képviselőknek mutatták be magukat, de történetesen olyanoknak, kiket a főnök személyesen ismert. A két személy tehát azonnal elfogattatott, de a lehetőleg minden feltűnés nélkül. Kinyomoztatván, mindegyiknél golyóra töltött revolvert találtak. Az elfogottak nem akarnak vallani. Cusa megöltá más személyek kihallgatását, mert nem akarja, hogy a dolog nyilvánossá legyen.

+ Krakóból dec. 26-ról írják a „Gen. Cour-nek, hogy a rzevoni kerületben, a laneti ezukorgyárban nagy mennyiségű elásott fegyver és más katonai készülékeknek jöttek nyomába. A hatóságilag eszközölt kiásatás folytán eddig körülbelül 300 löfegyver, 6 láda katonai öltöny, 60 bunda, 27,000 db tölvény, 10,000 db gyaucas, nagy mennyiségű rőppentyű s más nemű lőkeszlet találtatott. Az ásatás még mindig foly.

Politikai hírek.

Austria. Bécs dec. 28. Az elbei hercezségek kérdésének megoldása feletti alkudozások — írja a „Vtrind“ — még folyamatban vannak Austria és Poroszország között, s habár elvileg egyetért a két hatalom, még többrendbeli részletes kérdés megoldandó Poroszországnak a hercezségek irányában jövendő állását illetőleg. Azon figyelembe vételek, melyeket kormányunk a többi Németország irányában köteleességévé tett magának egyelőre, — hozzák oly magukkal, hogy az alkudozások folyama nem oly gyors, mint kezdetben várni lehet. Egy a berlini osztrák követhoz karácsony előtt kia idővel menesztett sürgönyben ezen szempont kiválólag kiemeltetik.

Hire volt, hogy a lengyel követhoz a karácsonyi ünnepek után a képviselőházban nem jelennek meg. E hír nem valósul; a lengyelek bizonyára eljövendnek. Waser ur barátai előtt nyilvánítá, hogy közte és Lasser ur között, ministeri tárca elfogadása tárgyában, éppen semmi levelezés sem folyt.

A „Wanderer“ szerint már el van határozva a tengerészeti ministerium felosztása. A hadtengerészet a hadügyministerium egyik osztályát képezi, a kereskedelmi tengerészet ügyei a kereskedelmi minister teendői közé soroztatnak. Kereskedelmi ministernek Burger báró lenne kinevezve.

A „Weser Ztg.“ s utána több lap közölt egy feliratot, mely Schlesvig-Holsteinből az austriai császárhoz és a porosz királyhoz intéztetett, s a melyben a hgségnek jövendőbeli politikai helyzetére nézve óhajtások fejeztettek ki. Mint az „Oest Ztg“ értesül, ezen felirat elfogadása Bécsben megtagadtatott, valószínűleg azon okból, mert a felirat politikai nyilatkozomány jellegét viseli, ilyet pedig a jelen viszonyok közt mellőzni kell. Az osztrák polgári biztos a hgségben szintén utasított, hogy a politikai igazgatásokon elejét venni törekedjék.

Bécs, dec. 29. Párisi hírek szerint a császár újévi beszéde nagyon békés hangulatban lesz tartva s ki lesz benne fejezve Franciaország azon kívánsága, hogy az európai béke fentartassék.

Az „Oest. Ztg“ írja: „Türr tábornok egy levelet küldt a turini lapokban, a melyben meg akarja czáfolni Lamamora tábornokot, ki ugy nyilatkozott, hogy Austria létele épp oly politikai szükségesség az európai sulyegyenre nézve, mint Olaszország.“ „Elég szomorú dolog — jegyzi meg az „Oest. Ztg“ — hogy egy született osztrák nem átalja ily czáfolattal foglalkozni.“

Franciaország. Páris, december 26. A „France“ a pápa encyclicájára ezt mondja: „A vallás- és hitszabadság s a világi hatalomnak az egyházi hatalomtól függetlenségéről ugy szól, mint valami utálatra méltó romlásba vivő tévedésekről. ezen encyclicában kifejtett positiv elvek követelnek. A népek az uralkodók hatalma alá s az uralkodók a pápa felsősége alá tartoznak. A pápa szerint minden világi ügyet bírói széke hanem az uralkodók semmi szín és nem avatkozhatnak a vallási dolgo katholika vallásnak van joga nyilv

letek tartására, s az uralkodóknak kötelességük a kath. anyaszentegyházat azon előjogban támogatni, a többi vallásfelekezetek istentiszteleteinek nyilvános gyakorlását pedig, nemcsak a közrend fenntartásának érdekében, hanem azért is elnyomi, mivel azok az igaz vallással ellenkeznek. Az egyház még most is testi fenyték alá veheti azokat, a kik az ő parancsolataival ellenkezőleg cselekedeznek, s az eretnokség büne, mely immár a legtöbb nép fenytő törvénykönyveiből kihagyott, most is csak úgy megvan, mint a közép-korban! „Miesoda hatást fog előidézni Róma ezen legutóbbi nyilatkozása! ? kiált fel a „France“ taglalása végén — s ezt feleli rá: Azt tartjuk, hogy ugyanaz a hatása lesz, a mi 1832-ben a „Mirari vos“ encyclicának volt, mely nem vala képes meggátolni, hogy a szabadelvű nézetek mindenütt utat ne tőrjenek maguknak még a kizárólag katolikus egyesületeknél is. Pater Laeordaire nem tekintve a pápa encyclicájára, sőt ennek daczára, egész életében egyre a szabadság és a katolicizmus összeharagkozása mellett prédikált s az összes francia papság a vallásszabadság terére állott szilárdan Lajos Fülöp alatt. Hát ma? — ma pedig Franciaország legkiválóbb főpapjai nyíltan korszakuk és hazájuk gyermekeinek vallják magukat. A szabadság haladása diadalmenet, melyet nem lehet tiltakozásokkal feltartóztatni.

Páris, dec. 27. Az „Oest. Ztg.“ levelezője szerint a császár gyöngékedik, oly egyének állítása szerint, kiknek alkalmuk volt őt közelről szemlélni. Azonban a tények megczafolják e mondákat, minthogy III. Napoleon eddigi nem igen rendezes életmódján mit sem változtatott s a szivarozást és borítalt — mit némelyek szerint az orvosok tiltottak — sem hagyta félben.

A hadügyminis. m. hó 19 ki rendelete folytán az 1865-ben elbocsátandó katonák, kik jelenleg szabadságon vannak, már most véglegesen elbocsátatnak és kitöröltetnek a katonai névsorozatokból. Az „A. Ztg.“ párisi levelezője úgy hallja,

hogy a törvényhozótestületének megnyitára február 10-kén fog történni, s az ülészek csak legfőlebb néhány nappal fog három hónapon túl terjedni. A megnyitást után Moray herceg elnök indítványozni fogja, hogy a felirati vita legfőlebb öt napra terjesztessék. Ezután közvetlenül a pénzügyi törvényjavaslat fog előterjesztetni. Erre a pénzügyi bizottság tagjai fognak kineveztetni, melynek munkálatai egy egész hónapot fognak igénybe venni. Ezen hónap folytán a kamara a közmunkaügyi miniszterének, ezuttal rendkívül fontos előterjesztéseit a kamatlatláb szabadságára, az előleges elfogadásokra, franciaországi tengerészeti bankra stb. vonatkozó törvényjavaslatokat fogná vitálni. — Ezek szerint az ülészek elég érdekes lenne. — A felirati vita szánt öt nap elégséges leend arra, hogy az ellenzék a kormányt eléggé oda tarthassa a tükröt, melyben kellőleg megláthatja magát.

Páris, dec. 29. A „Constitutionnel“ a pápa encyclicája által okozott általános meglepetést constatálván ezt mondja: Ezek oly elméletek, melyeknek alkalmazása lehetetlen. Ha veszedelem létezik, azon reactionban rejlik az, mely efféle tettet előidézni képes. Franciaország hű marad azon elvekhez melyek alkotmánya homlokára vannak feljegyezve.

Németország. Berlin, dec. 28. Az országgyűlés írja a „Prov. Corresp.“ január 14-kén nyitattik meg. A schleswig-holsteini fölrítot illetőleg a porosz kormány nézetei egyeznek az abban kifejezett óhajásokkal.

A „Zeidler Corresp.“ szerint azon javaslat elfogadása, hogy Augustenburg hg képviselője ülést és szavazatot nyerjen a szövetséggyűlésben, szövetségsegést foglalna magában, miután ez a jelen birtokos souverain jogait esorban, azokat tagadva hasonló volna Poroszország és Auszriához utézett lemondó irathoz.

Berlin, dec. 27. A mint az „Oest. Ztg.“-nak írják, a két német nagyhatalom közötti alkudozások,

melyek az ünnepek alatt se szüneteltek, úgy látszik még eddig nem vergődtek tényleges eredményre, mivel itt minduntalan újabb nehézségek támasztatnak. Austria javaslatai, a miket az örökös kérdés megoldása iránt tett, nem vettek ugyan el, csakhogy elfogadásukat is gondosan kerülilik. Bismark minden áron időt nyerni törekszik, s Austria sürgetése nagyon terhére válik. Figyelemre méltó a hivatalos közlönyök azon állítása, hogy Augustenburg hgnek nagyon ártott Austria pártolása. Hogy miért? arról hallgatnak. Itt nagyon sokért nem adnak, ha Auszriát rá tudják bírni, hogy mondjon le a hercegségekre vonatkozólag birtoklasi jogzsiméről.

Oroszország. Sz. Pétervár, dec. 24. A czár sajátkezű levelet intézett Bokhara khánjához, becses ajándékok kíséretében — s nyilatkozattá, hogy számot tarthat orosz hadseregére Tibet ellen. A Goresakov herceg visszalépéséről szóló hírek tartják magukat, utóda Budberg báró lenne, s ennek helyébe Walujen menne Párisba követnek.

Spanyolország. Madrid, dec. 25. A kormány elhatározta Sz. Domingo kiűrtését; legközelebb várják a corteshez intézendő e tárgyra vonatkozó előterjesztést. Sz. Domingoból nov. 19 én kelt sürgönyök írják: A kir. hadak több helyen győztek, veszteségük 1 halott és 5 sebesült. Nov. 7. és 8-án ismét két helyen verték meg a felkelőket, mindazáltal a parancsnok, tekintve a betegségeket s a helyzet egyéb bajait, a csapatokat San Antonio de Guerra, Llanos és Hato Mayorból visszavonta. Régi nótá — jegyzi meg egy tudósító. Győztek, hanem azért jobb posztóba vonultak vissza!!

Ujabb. Róma, dec. 24. A „Corr. de Rome“ tiltakozik azon új ukáz ellen, mely — hallomás szerint — a nem földbirtokos lengyelek átköltöztetését rendeli. Az idézett olasz lap nem akarja ezen intézkedést elhinni, habár Oroszország a cserkeszekkel is ily módon bánt el. Azt mondja,

hogy egy levél van előtte, mely constatálja, hogy egy 2300 főnyi Sziberiába deportált lengyel szülötmányból kétezeren áldozatul estek utközben. — Ratazói engedelmet kapott, hogy Viterboba jöhessen felesége és sógorúje (Türné) ügyeit rendbe hozni.

Turin, dec. 26. A király az újévi elfogadást már az új székvarosban akarta megtartani s a végből már előkészületek tettek a medicis palotában; az utolsó minisztertanácsban mindazáltal az államférfiak azt tanácsolták a királynak, hogy tekintve az itteni hangulatot, hagyjon fel szándékával.

Páris, dec. 27. Római levelek szerint a curia szigorubbán szándékozik fellépni mint eddig s hogy még Bach b. sem találja egészen eszélyes dolognak a curia részéről minden olyan engedmények megtagadását, amit Auszria az utójjára kötött concordatumra vonatkozólag kíván.

Hamburg, dec. 29. A lauenburgi ügyekről mindig jól értesült „Eisenbahn Ztg.“ állítja, hogy Lauenburgban a Poroszországba való kebelezés eleni izgalom folyvást növekszik.

Páris, dec. 29. Egy Rómába küldött francia sürgöny a pápai encyclikát fölötté időszerűtlen és sajnálatos közleménynek mondja s fölevezetéseket jellemzi oly tanoknak, melyek századok során át el valának temetve.

Berlin, dec. 31. A mai „Staatsanzeiger“ jelenti, hogy az országgyűlést egybehívó kir. rendelet annak megnyitását jan. 14-ére tűzi ki.

Nyilvános. G. L. K.-hoz Pestre. Elvárjuk, s a lapczim tárgyában intézkedünk. J. J.-hez. A cikk még nem érkezett meg, de ismervo már e cikknek zamátát, előre örvendük. H. J.-hoz Udvarhelyre. Beszélünk a kiadóval. J. K.-hoz Póka. A versek nem ütök a mértéket. Fr. Zs.-hoz Bécsbe. Van onnan rendes levelezés. Cs. E.-hez Baróth. Levele későn jött. Gy. P.-hez Csikszék. A 12 forint előfizetési pénz a kiadóhoz kézbesítettett.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

NEM HIVATALOS.

(1) Üzleti jelentés és lakhely változtatás. (1—3)

Mély tisztelettel van szerencsém a t. cz. közönségnek jelenteni, miként ezen téli időnyre jól szervezett valódi finom orosz thea, legfinomabb **Jamaicai rum, árák** (fehér rum) réz és pakfon **orosz Samoir** (theafőző edény) **mosád edény, török puliszka, török pipa,** és minden ezen üzlethez tartozó orosz áru cikkekkel álló raktáromat, belsején a 1-ső szám alatti szegletházhoz áttétven, pontos szolgálat, lehető legjutányosabb árák mellett a t. cz. közönségnek továbbra is figyelmébe ajánlom, becses megbízásokról, számos látogatásért eszedem. Az áruhelyre bejárás az utcázóli lépcsőn.

Egész tisztelettel **ÁSPIS SÁMUEL.**

Egyszermind tudatom, hogy néhány alig használt finom készülettí kocsai birtokában vagyok, melyek legjutányosabb áron eladásra, vagy más tárgyakkál elcsorészéso ajánlok.

Továbbá egy legjobb szerkezetű teke asztal, ellátva 8 páleza (dákó) és 16 golyóval, rogyanos oidallal nálam 200 o. e. forinttal megvásárolható

(284) **H. ROSENTHAL** (3—12)

Bécsi Zsirédeny vas tartalmú VEGYKÉSZÍTMÉNYEL. Bécsi Zsirédeny vas tartalmú szesz. Wiener Glycerin-Eisen-Liqueur. Tinctura ferri phosphor. viennensis. Sápkrórosok, vérszegények, soványok, elégtelenül tápláltak, görvélyesek, ideg-gyöngék s lábadozók számára.

Bécsi Zsirédeny vas tartalmú gyomor-szesz. Wiener Glycerin-Eisen-Magen-Liqueur. Tinctura ferri phosphor. vienn. compos. Megzavart emésztés és makacs székduglásokban. Ára: egy nagy üvegnek 2 ft — kr.) mindkét félből. / egy kis üvegnek 1 ft 35 kr.)

Orvosi bizonyítványok: Balassa, udv. tan. és tanár. Heller János orvos, és vegytudor, cs. kir. als. ausz. vegyész s a bécsi kör-vegyészeti tanintézet igazgatója, Kletinsky tanár, cs. k. vizsgáló biztos, törvényszéki és kórtani vegyész. Dr. Kovács és Dr. Löwy, pesti kórházi első orvosok, Dr. Hirschfeld, Dr. Drobner és más nevezetes orvosoktól nyeretett és bár ki által megtekinthető a bécsi főraktárban. **Kapható:** Bécsben H. Rosenthal főraktárban. Prateri út 24. sz.

Bizományi-raktár: Kolozsvárt Dr. Hintz György gyógyszerárban. Szébenben: Dr. Kayser G. A. gyógyszerárban.

(295) **Fogorvos Dr. Popp J. G. urnak Bécsben.** (2—3)

Megküldé ön nekem a Berlini betilap „Industrie Blätter“ 1864-dik évfolyam 9-dik számát megtekintés és esetleg viszonzás véget oly kérésse, hogy az abban látható recept szerint felügyeletem és felelőségem alatt lelkiismeretesen készült szájjvizet állítsak elő s önnek küldjem el.

Mellette kap ön kívánsága szerint egy fontot a kért vegyületekből (6 bepe-esélt palaezokban) a mely 100 szemer szantalfából, 50 szemer felvagdalt gajákfából, 125 szemer mirhából, 75 szemer szekfuból, 25 szemer fahéjból (mind jól elaprózva), öt — öt cepp fahéj, és szekfitalajból, 15 obon erős szeszből (0.83) és 15 lat rozsa vízből 10 napi emésztés által, laagy melegben, lassu szűrés alatt készült. Hogy ezen, az analitici rügtönzésből oktroyalt, vagy is az „Industrie Blätter“-től forma szerint fölfedezt compositio nem az ön Anatherin szájjvize, azt nem kell szakértőleg bizonyítani, eléggé tanusítja ezt az egyszerű avatlan felfogás is, s én a vvégzett nem fogok egy szót is vesztegetni.

Kijelentem továbbá, hogy egy szájjviznek a fennebbi recept szerinti összeállítás, legátavolabbról sem felel meg az én követeléseimnek s helybenbagyásomat soha sem fogja megnyerni, mert minden, a mivel az „Industrie Blätter“-ek azt gáncsolják, lelkemből van mondva.

A mi személyes viszonzásomat illeti, azt rövidbe foglalom: Hivatalos állásom hozza magával, hogy sok elyxir, fűszer és készítmény, különböző nevezetek alatt analiticus kezemen megy keresztül; az előttem álló kérdés rendszeren az egészség rendőri hygiai bírálat, az ártalmatlanság kérdése; hajthatlan vagyok e részben ép úgy el van ismerve a hatóság, mint a nyilvánosság előtt; de nem közzétételét senkinek sem fogom tiltani, mert éppen titokban tartott vékony gyanusak, s a szakértő jót kell hogy álljon a nyilvánosság előtt is kimondni. Hogy számos elutositottak és elítéltek nem nyilvánosság vétele Hager és Jacobsen doctor urak is érteni fogják. Azon vád, hogy tit-

kos szereket elősegíték, vagy hogy a reclame barátja vagyok, mindenki előtt nevétségesnek fog feltűnni, a ki engem ismer. A kiváltás s a termelőnek ma már csaknem nélkülözhetlenné vált reclame ellen, a melynek ép kevéssé vagyok barátja (sőt sokkal kevéssé) mint Hager és Jacobsen doctor urak, csak egyetlen becsületes és hathatós fegyver létezik, a tudományos ellenőrködés.

Az összes ipárnál, nézeem szerint, ma a pénzszerzés a vezető elv; nem az embertársak iránti szeretetből természetlik: miért legyenek éppen szájjvizek philantropikus postulatúmok, és fogkefék vagy „Industrie Blätter“-ek nem — azt nem tudom felfogni s barátságosan tanácsolnám önnek, hogy ne törődjék efféle dogmatikus vád- dok felett.

Örömmel bizonyíthatom önnek, hogy az Anatherin szájjvize, a mely még Hager és Jacobsen doctor urakra nézve is, minden tagadású daczára, sok „ismeretlen“ és „rendkívüli“ tartalmaz, mindenestre az elméletileg legbelyesebb és gyakorlatilag legjobbnak bizonyult minden számos szájjviz közt, a melyeket megvizsgálnom eddig szerencsés vagy szerencsétlen válek: bizonyítom továbbá egész örömmel, hogy Hager és Jacobsen urak receptje az ön szájjvize tartalék részeit illetőleg nem jó, tehát minden, a mi azon cikkekben magában véve helyesnek is mondatik, ont legkevéssé sem zavarhatja, mivel az nem az ön valódi Anatherin szájjvize, hanem egy költött odontotherapeuticus kuruzsiószert illet, a melyben ön remélhetőleg egészen ártatlan.

Nem fog különbben egy józan orvosnak is eszébe jutni, hogy alkalmas topikus vagy helyi orvosszerek kitűnő előnyeit tagadja, habár, mint magától értedődik, nem lehet mindent helyileg gyógyítani; igaz, hogy a nagylelkűség egy roham alatt, közlétheti ön receptjét, mivel ezt Hager és Jacobsen urak még eddig nem tevék, hanem öszintén megvallva úgy a mint a közönség indolentiáját ismerem, nem is tudom mit használna levele, és ép oly kevéssé hiszem, hogy Berlin már a Hager és Jacobsen doctor urak módora szerint mossa a szájját; a közönség kész dolgot kíván; minden diätetikai és hygia szert oly kényelmesen kell felajánlani, a mint csak lehet, hogy gyökretet verjen és eredménye legyen. És éppen ebben rejlik egy szájjviz jogossága, feltéve, hogy valótan jó és észszerű.

Ön viszonzásom közzétételének megengedésére kér; természetesen megengedem ezt önnek, mert semmit sem írok, a mit nem tudnék nyilvánosan is bevallani, hanem melletteleg nem titkolhatom el azon tanácsomat, hogy javítson ön csak minden tényreget, s bagyja nyugodtan termékének bírálatát emésztőinek át.

Bécs, september 15-én 1864. Tisztelettel **DR. KLETZINSKI V.** cs. k. orsz. törvényszéki vegyész és tanár.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésben Kolozsvárt, Harmath Józsefnél Tordán, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban kapható: **IZIDORA DALAIBÓL.**

A kolozsvári jótékony nő-egylet javára. Ára 60 kr. Diszkiadás 1 ft 60 kr. Kelet tündérvilága vagy Szaf Züliázán szultán. Arab rege. Aly bey után fordította Orbán Balázs. Két rész egy kötetben kötve 2 ft. Diszkiadás, 4 könyvomatú képpel, 3 ft.

A Kosztolányi hölgyek. Történeti regény, két kötetben. Irta P. Szathmáry Károly. Ára 2 forint o. ért.

Az Általános POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV II-dik füzeté

mint ez jelenleg Erdélyben érvényes; minden a legújabb időig megjelent és még hatályban levő utólagos rendeletekkel, felvilágosító és utasító jegyzetekkel ellátva. Irta Hilbi HALLER KÁROLY, a kolozsvári kir. jogakadémian az által. polg. törvénykönyv, váltó- és kereskedelmijog, esőrendtartás és az általános bányatörv. h. tanára; az igazságügyi elmél. államvizsgálati bizottságnak tagja. Egy füzet ára 1 ft 80 kr oszt. értékben.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74. sz.)

(2) (1—1) **Haszonbéri hirdetés.**

Özv. gr. Haller Lajosnének vs Tordamegyébe, M.-Vásárhelytől 3 órányi távra fekvő **M. Rűcsi** tagosítás alatti birtoka, az ahoz tartozó részekkel, jövadalmakkal, szűkséges lakházzal, minden gazdasági épületekkel, 16 darab béres ökrrel, s minden gazdasági eszközökkel felszerelve, az **1865-ik évi Szentgyörgy napon kezdve haszonbérbe** kiadandó.

Ertekezhetni iránta M.-Vásárhelyen, a Szent-Miklósutczában, a 775 számú ház tulajdonosával.

Nyilvános köszönet. Alólrít felhiva érzi magát a **Hungaria**

biztosító-banknak nyilvános köszönetet szavazni, azon pontos és gyors eljárásért, melylyel a bank, a nála biztosítva volt szénátüztvész által történt károm kifizetésében gyakorolt. (3) (1—1) **Rossmann Jankó** Hidalmáson

(317) (3—5) **Haszonbérbeadó jószág.**

Gróf Bethlen Émil uró mlgának, a radnoti uradalomnak szántókban, kaszá- lókban, legelőekben és szőlőkben a m.-le- kencezi, k.-iklandi és m.-orbai határokon összesen 1800 holdnyi részét tévő birtoka gazdasági épületekkel, M.-Orbán K.-Iklandon keresma, M.-L.-kezeznukorema és hid-vámjogokkal, Radnoton udvari lakkal és a malom 1/3-dával több évekre haszonbérbe adandó. Ertekezhetni **Erődi Sándor** orral Maros Vásárhelyt.

(303) (3—3) **Első zenemű kölesön-intézet.**

A régen érzett hiány egy zenemű kölesön-intézet után, rábirt egyolyat a fels. air. főkományszék 1864 máj 16-ról 13,838 sz. a kelt magas engedélyével **Szebenben** alapítai. Alólrítanak gazdag kölesön-intézet 4000 számon felül foglal magában minden osztályból, egy klasszikus mint tánczenét és tanulmányokat stb. a legújabb zeneműi jelenségek nálam mindig készen lesznek. **Az előfizetés feltételei** helyt állanak 3 ft betétből és 1 ft 50 kr. havi illetékből; vidékre 5 ft betétből és 2 ft 50 kr. havi illetékből. Vidéki t. előfizetőktől hozzá intézett közelebbi kérdésekre posta fordultával terjedelmesen felel, s megrendeléseket, az összeg bektüldése mellett pontosan teljesít. Helybeli t. előfizetők részére a zeneművek minden hétfőn, kedden, szerdán és pénteken, d. e. 9-től 12-ig, d. n. 2-től 5 óráig adatnak ki. **Lakhelye van Szebenben, a viz- utcában a Dr. Arzféle házban 168 sz. a földszint balra.**

LUSEETICH EUGÉN.